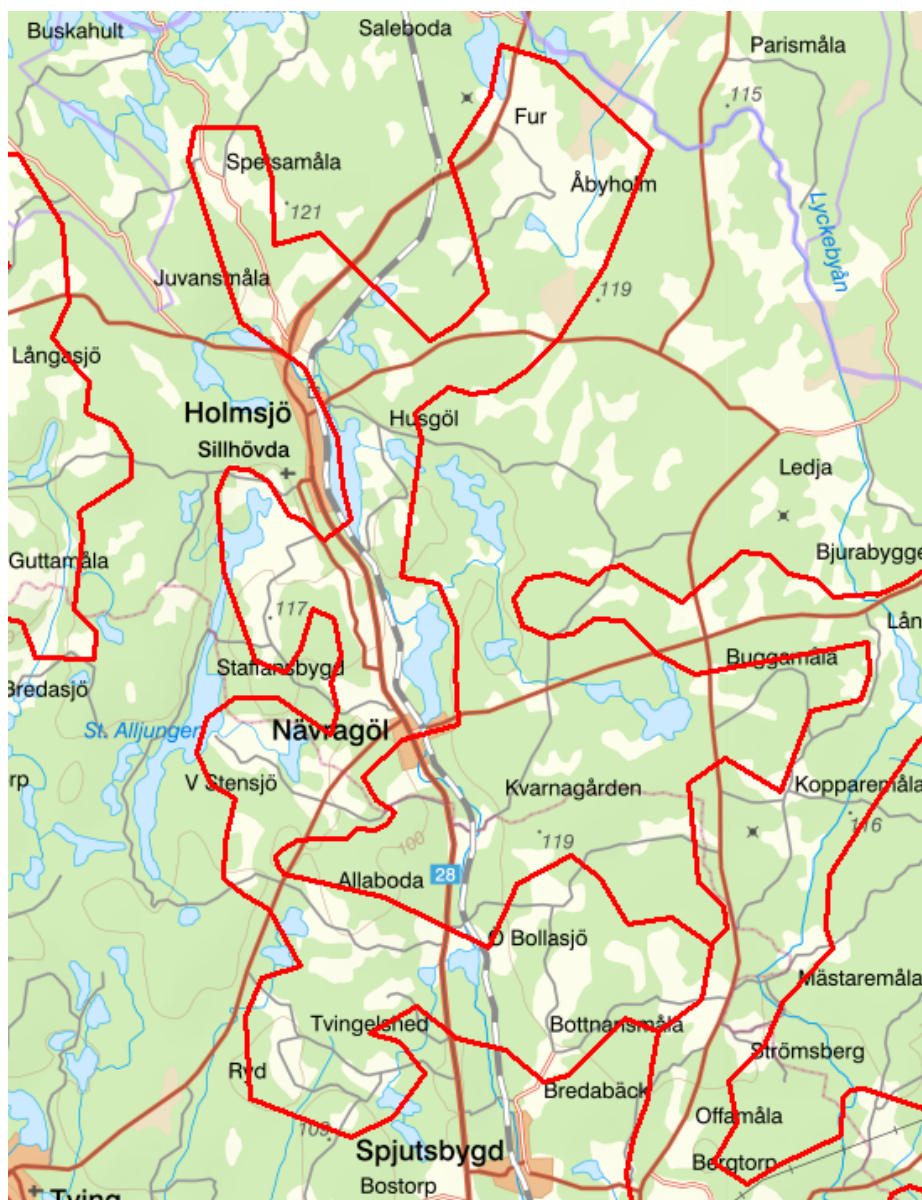

Skogsbygden Karlskrona kommun (norra)

Id.nr.	KE0010
Län	Blekinge
Naturtyp	Gräsmarker
Värdeetraktsbeskrivning upprättad	2021-11-30
Värdeetraktsbeskrivning senast reviderad	Ingen revidering gjord

---

ALLMÄN INFORMATION

Värdetrakt i norra delen av Karlskrona kommun som slingar sig genom skogsbygden från Fur vid länsgränsen i norr, söderut via Holmsjö, Nävrögöl och når till slut angränsande trakt vid Strömsberg i sydost. Trakten innehåller ett flertal mindre byar och i anslutning till dessa finns betesmarker med hävdgynnad flora. Trakten innehåller en del skog mellan det mer öppna odlingslandskapet kring byarna.

I skogs- och mellanbygden i Karlskrona kommun finns ett flertal små, artrika betesmarker och slåtterängar. De är representativa för den tidigare mosaikartade markanvändningen som präglade stora delar av Blekinge, före rationaliseringen av jordbruket.

Längst i norr ligger Åbyholm, en av de större byarna i skogsbygden. Här finns en mosaik av hagmarker och äldre åkrar. Byn gränsar i norr till den sänkta Bockabosjön. Byvägen kantas av stenmurar som också finns bevarade i stor utsträckning inom inägomarken som på flera ställen starkt stembunden.

I Spetsamåla, nordost om Holmsjö finns ett Natura 2000-område som består av hagmarker som under lång tid nyttjats för bete och slåtter. Området är en botanisk pärla och floran är artrik och starkt slåtterpåverkad. Strax söder om Spetsamåla ligger Juvansmåla som har en mosaik av hagar och äldre åkrar.

I Natura 2000-området Husgöl, väster om Holmsjö, är det prioriterade bevarandevärdet den artrika slåtterängen. Området har trots sin storlek en mycket artrik kärlväxtflora och är ett regionalt viktigt område för flera slåttergynnade arter bland annat brudsporre.

Gårdarna i Sillhövda by ligger utspridda längs en väg som löper parallellt med sjön Sillhövdens strand. Byn har stora kulthistoriska värden främst kopplade till bebyggelsen men de finns också i odlingslandskapet som är rikt på stenmurar och odlingsrösen.

Söder om Holmsjö, i ett öppet odlingslandskap, ligger byarna Stickeboda och Pukaberg. De uppvisar ett ålderdomligt jordbrukslandskap med smååkrar och välbevarade stenmurar. Gårdarna i Stickeboda är ligger i karaktäristiska höjdlägen.

Nävrögöl har ett varierat odlingslandskap med hagmarker vid Nävrögölen. Inom byn finns stenmurar odlingsrösen, husgrunder, rester av linbastu samt en gammal byväg.

Stensjö är ett större sammanhängande område omfattande tre mindre byar: Södra, Norra och Västra Stensjö. I Stensjö by, och invid Husgölen i V Stensjö, ligger vidsträckt naturbetesmarker med betydande botaniska värden. Natura 2000-området Södra Stensjö består främst av gräsmarksnaturtyper med en hög artrikedom vad gäller kärlväxter. Söder om Stensjö ligger Sällemåla, en ensamgård med åkrar och hagmarker samt tilltalande landskapsbild.

Allaboda by är omgiven av magra naturbetesmarker och hagmarksområden. Området gränsar till Allabodasjön. Söder om Allaboda ligger byarna Ryd, Hinsemåla och Onansbygd som utgör ett ålderdomligt och skiftande odlingslandskap. Ryd uppvisar en välbevarad bymiljö med vackra och välhållna gårdar. I området finns välbevarade stenmurar och odlingsrösen. Onansbygd ligger invid Norrsjön, med vackra och omväxlande hagmarksområden.

Figgamåla, Bottnansmåla, Skyttamåla är tre sammanhängande byar i skogsbygden norr om Spjutsbygd. Området innehåller ett flertal hagmarker och delar av kulturlandskapet är småskaliga och mosaikartat.

NATURVÄRDEN

En lång kontinuitet av brukande och hävd har skapat höga biologiska värden i odlingslandskapet. I de naturliga gräsmarkerna, som inte påverkats av gödsling eller markbearbetning finns de flesta av odlingslandskapets djur- och växtarter. Dessa är beroende av hävd genom bete eller slåtter för att finnas kvar. De naturliga gräsmarkerna är de viktigaste komponenterna för biologisk mångfald i odlingslandskapet.

Naturvärdena hänger intimt samman med kulturhistoriska värden bland annat i form av biologiskt kulturarv, som även vittnar om hur våra förfäder levde och brukade marken.

Odlingslandskapets kantzoner och småbiotoper som stenmurar, åkerholmar, våtmarker, småvatten och solitära träd är boplatser och livsmiljöer för många växt och djurarter och de fungerar också som spridningskorridorer för många arter. De är därför viktiga komponenter i en grön infrastruktur.

Området många gräsmarker är till största delen näringsfattiga och karaktäristiska för länets skogsbygd. Bland många rödlistade arter märks framförallt slättegubbe, stortimjan, solvända, slåtterfibbla och korskovall, samt flera arter av bastardsvärmare.

NUVARANDE MARKANVÄNDNING OCH SKÖTSEL

Inom värdetrakten finns några mindre byar, brukad mark och flera mindre områden som har formellt skydd som Natura 2000 och i några fall även biotopskydd eller naturminne. Inom trakten finns brukad skogsmark.

MARKÄGARSTRUKTUR

Privatägd mark dominerar inom värdetrakten.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Traktens gräsmarker tillhandahåller en mängd viktiga ekosystemtjänster. En av de viktigaste är att de möjliggör en förbättrad pollinering av grödor om de ligger i anslutning till en odlad gröda. Genom ett varierat landskap med många olika typer av miljöer och strukturer såsom bryn, murar, åkerrenar och liknande gynnas artdiversiteten och därmed också en naturlig kontroll av skadedjur.

Gräsmarkerna är också viktiga för produktion av livsmedel som kött och mjölkprodukter, främst genom bete. Naturbetesmarkerna har ofta höga kulturhistoriska värden och ängs- och hagmarksfloran är en del av vårt biologiska kulturarv. Öppna marker bidrar även till rekreationsupplevelser genom dess höga artdiversitet och upplevelsen av ett öppet landskap som uppskattas av många människor. Gräsmarker är följaktligen mångfunktionella, det vill säga de bidrar med många olika ekosystemtjänster.

ÖVERGÅNGSMILJÖER

Övergången mellan jordbruksmark och andra naturtyper såsom skog eller vatten har ofta en stor artrikedom. Särskilt artrika är bryn, övergången från gräsmark till buskar, träd och skog. Det beror dels på att arter från både skogs- och jordbruksmarken kan förekomma där. Här finns också arter som är beroende av flera miljöer under sin livstid. Därtill bildar övergången en specifik miljö och vissa arter finns bara i bryn. Brynen kan också skapa gynnsamt mikroklimat genom att tillgodose både sol och lä-effekter

Dagens landskap innehåller många "nya" typer av gräsmarksbiotoper som vägkanter, järnvägsvallar, kraftledningsgator, flygplatser och golfbanor. Genom att ytterligare utveckla skötseln på större arealer av infrastrukturens biotoper kan dessa miljöer ha en stor utvecklingspotential för biologisk mångfald och grön infrastruktur.

UTMANINGAR

Nedläggning av jordbruk och igenväxning är det största hotet mot gräsmarkerna och innebär stora utmaningar för odlingslandskapets biologiska mångfald, ekosystemtjänster och gröna infrastruktur. Hoten mot den ursprungliga ängs- och hagmarksfloran är främst utebliven hävd, vilket ganska snabbt låter ett fåtal konkurrensstarka växter ta över. Andra hot är gödsling av de öppna markerna vilket snabbt ger en utarmning av floran. Ett fjärde hot är att avstånden mellan välhävdade och ogödslade fodermarker har ökat, vilket kan leda till att populationer av vissa arter blir för små för att på sikt kunna överleva; genutbytet blir obefintligt. Spridningskorridorer som till exempel vägkanter är därför mycket viktiga inslag i landskapet.

I vissa områden kan förekomst av vildsvin vara ett hot mot gräsmarkerna, eftersom de bökar sönder naturbetesmarker och slåtterängar med höga floravärden.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

God generell hänsyn i kombination med naturvårdande insatser bör vara vägledande vid åtgärder i värdestrukten. Det är fördelaktigt om alla naturvårdsinsatser, små som stora, görs utifrån gemensamma biologiska prioriteringar eftersom samordning gynnar uppkomsten av positiva effekter på landskapsnivå.

Exempel på åtgärder som ökar arealen av gräsmarker är

- Restaurera betesmarker
- Slå väg- & åkerrenar
- Öppna för nya samarbeten, t ex beta ledningsgator
- Nyskapa (blivande artrika) gräsmarker

Exempel på åtgärder som syftar till att förbättra kvalitet på gräsmarker är

- Håll efter igenväxningsvegetation
- Ingen tillskottsutfodring
- Styr betestryck genom fällor

- Skapa eller gynna bryn, solvarma gläntor, sandblottor och spara döda träd

Exempel på åtgärder som syftar till att minska avståndet mellan värdefulla gräsmarker är

- Restaurera eller nyskapa gräsmarker belägna inom spridningsavstånd från befintliga gräsmarker
- Sammanbinda gräsmarker i landskapet genom korridorer eller ”naturtypsöar”

HÄNSYNSTAGANDE VID PRÖVNING OCH PLANERING

Det är fördelaktigt om hänsyn till värdetraktens kännetecken och karaktär gällande arter, miljöer och landskap iakttas vid markanvändning och rådgivning. Att områden med samma karaktär ligger tillräckligt nära varandra ger bättre förutsättningar för att de arter som hör till gräsmarken ska överleva.

REFERENSER, ATT LÄSA MER

Artportalen, www.artportalen.se

Bevarandeplan för odlingslandskapet i Blekinge län, Länsstyrelsen Blekinge 1995.

Ängs- och betesmarksinventering. Jordbruksverket 2004. Tillgänglig:

<https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>

Blekinges Flora. Fröberg L. 2006. SBF-förlaget, Uppsala.

Plattform för arbetet med grön infrastruktur i Blekinge län, Länsstyrelsen Blekinge 2019.
Rapport 2019:14

Rödlistade arter i Sverige 2020, SLU Artdatabanken 2020. SLU, Uppsala.